Videnscenter for Patientstøtte

- Oplæg ved årsmøde, Dansk center for Organdonation

v/
Kristine Halling Kehlet
Cand. Scient. San. Publ.
Faglig koordinator
Projektleder, Børn som pårørende

Ditte Bruun Eriksen
Cand.Psych.Aut.
Projektleder, Krise og traume informeret støtte til børn og unge på hospitalet

Videnscenter for Patientstøtte

Organisering:

Region Hovedstaden

→ Center for Sundhed

→ Enheden for Evaluering og Brugerinddragelse

→ Videnscenter for Patientstøtte

Styregruppe/Advisory Board:

- Svend Aage Madsen, Chefpsykolog, Rigshospitalet
- Anders Korsgaard, Chefpsykolog, Rigshospitalet
- Christian Bush, Hospitalspræst, Rigshospitalet
- Jane Færch, Klinisk Sygeplejespecialist

Videnscenter for Patientstøtte

Formål:

- At stille viden og erfaring til rådighed, således at patienter oplever, at der også bliver taget vare på deres psykiske helbred og behov, når de bliver udsat for livstruende sygdomme, alvorlige ulykker eller kroniske sygdomme

Målgruppe:

- Patienter og pårørende
- Sundhedsprofessionelle (på hospitalet)

Videnscenter for Patientstøtte

Opgaver:

- At indsamle, bearbejde og formidle eksisterende viden om patienters psykologiske, psykosociale, eksistentielle og religiøse behov i forbindelse med sygdom, hospitalsophold, rehabilitering og patientinddragelse
- At udføre egen forskning og udvikling på området
- At organisere og gennemføre netværksaktiviteter på området for patientstøtte og patientinddragelse

Projekter

2013-2016: **Særligt fokus på børn**

•”Krise og traumeinformeret støtte til børn om un på hospitalet”

•”360 grader rund om den social udsatte familie”

• ”Børn som pårørende” 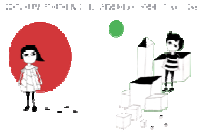

- Undervisningsprojekt
- Pædagogisk støtte

Manual og pixi-manual

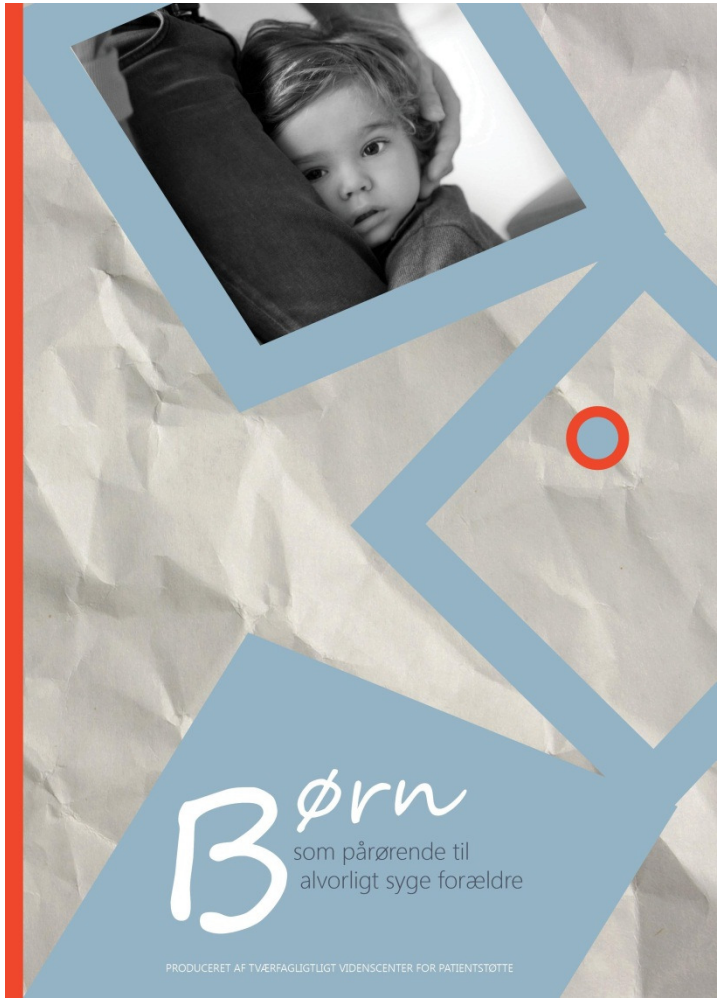

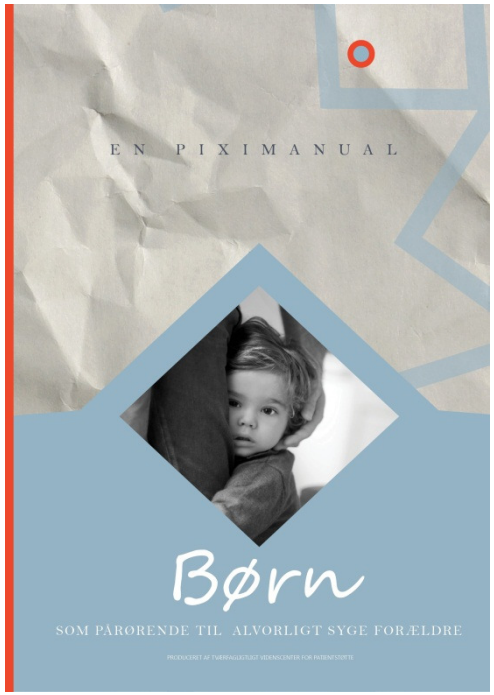

Pjecer
til forældre

www.nårmorellerfarbliversyg.dk

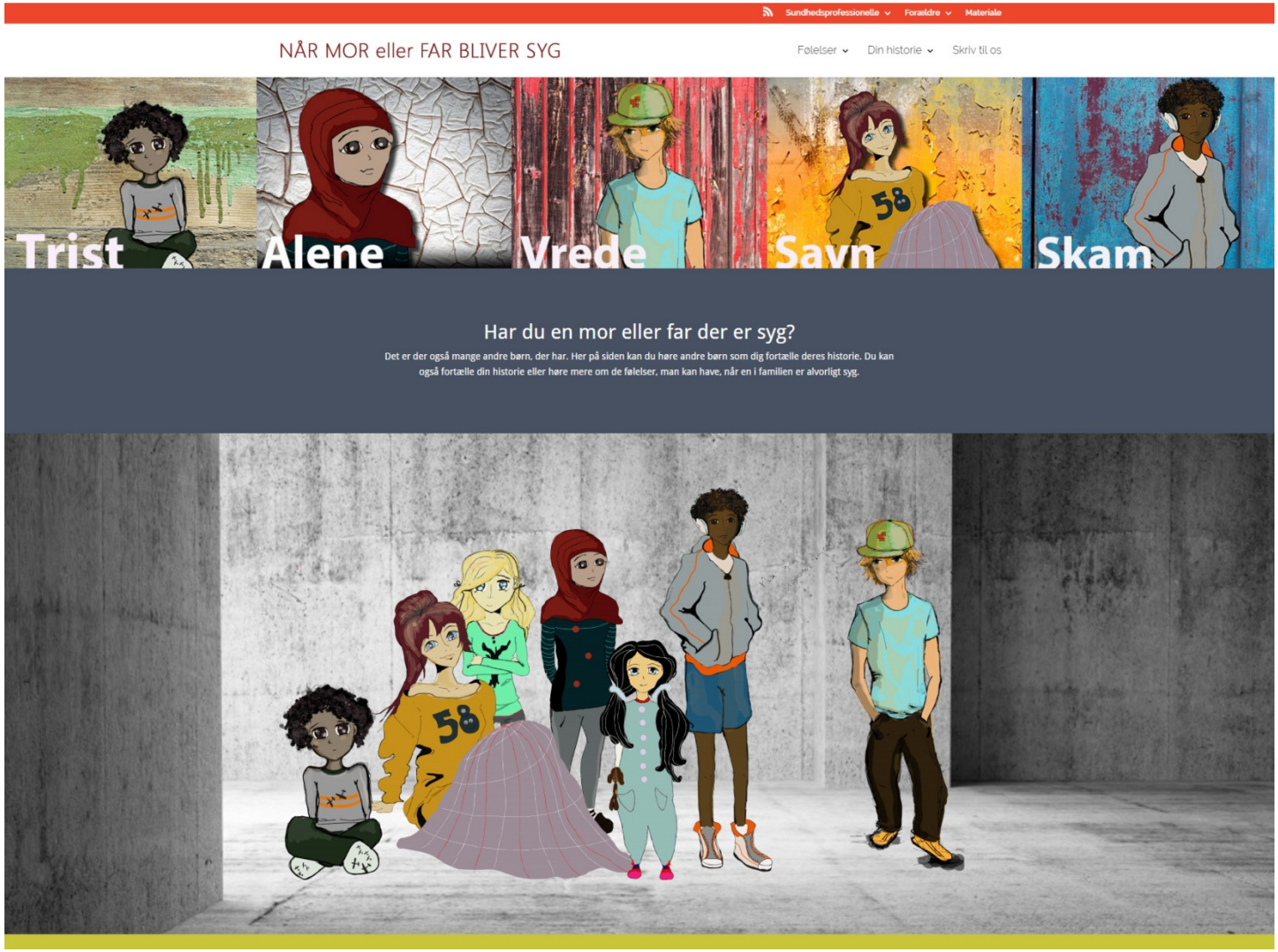

Sundhedspersonalet

DIN OPGAVE SOM SUNDHEDSPROFESSIONEL

SÅDAN STØTTER OG RÅDGIVER DU FORÆLDRE

VIDEN OM BØRN SOM PÅRØRENDE

SÅDAN STØTTER DU BØRN PÅ HOSPITALET

RÅDGIVNINGSFUNKTIONER

BØGER OG ANDET MATERIALE

HENT DIALOG-ARK

HENT BØRNEBOGEN FOR DE MINDSTE : "Er du ok, far?"

Denne del af hjemmesiden er udviklet til dig, der er sundhedsprofessionel. Formålet er at hjælpe dig i dit arbejde, når en alvorligt syg patient har børn. Sundhedsstyrelsen udgav i 2012 nationale anbefalinger for sundhedspersonalets håndtering af børn som pårørende til alvorligt syge patienter (se nedenstående boks).

I Norge, Sverige og Finland er lignende retningslinjer lovpligtige, og sundhedspersonalet er derfor forpligtiget til aktivt at afdække, om en alvorligt syg patient har børn, rådgive og informere forældrene, samt være opmærksomme på børnene, når de er på hospitalet og registrere dette i journalen. I Danmark er der på nuværende tidspunkt debat om at gøre sundhedsstyrelsens anbefalinger til lov.

Disse sider støtter dig som sundhedsprofessionel, så du bliver i stand til at opfylde sundhedsstyrelsens anbefalinger på området. På siderne kan du finde en beskrivelse af din opgave som sundhedsprofessionel, når en alvorligt syg patient har børn. Du kan også finde vejledning om, hvordan du støtter forældrene i at støtte deres børn, samt om, hvordan du kan støtte børnene, når de er på hospitalet. Derudover kan du finde henvisninger til rådgivningsfunktioner og andet materiale.

Sundhedsstyrelsens anbefalinger til sundhedspersoners møde med pårørende til alvorligt syge

For at sikre en overordnet ensartethed og kvalitet og dermed reducere graden af tilfældighed anbefales det, at sundhedspersoner foretager følgende i forhold til nedenstående kategorier af børn/unge:

Alle børn/unge

- Afklarer, om der er børn/unge som pårørende til den alvorligt syge person, og identificerer fakta og omgivelser vedr. barnet/den unge
- Afholder en samtale med forældrene/nærmeste omsorgsgiver og evt. barnet/den unge selv, hvor særlige forhold og eventuelle reaktioner afklares, og det afklares i hvilken grad barnet/den unge har behov for støtte og inddragelse
- Giver forældrene/nærmeste omsorgsgiver råd og vejledning til at klare situationen og til at videregive alderssvarende information til barnet/den unge
- Sørger for at støtten og inddragelsen af børn og unge er aldersvarende og på barnet/den unges præmisser

Forældrene

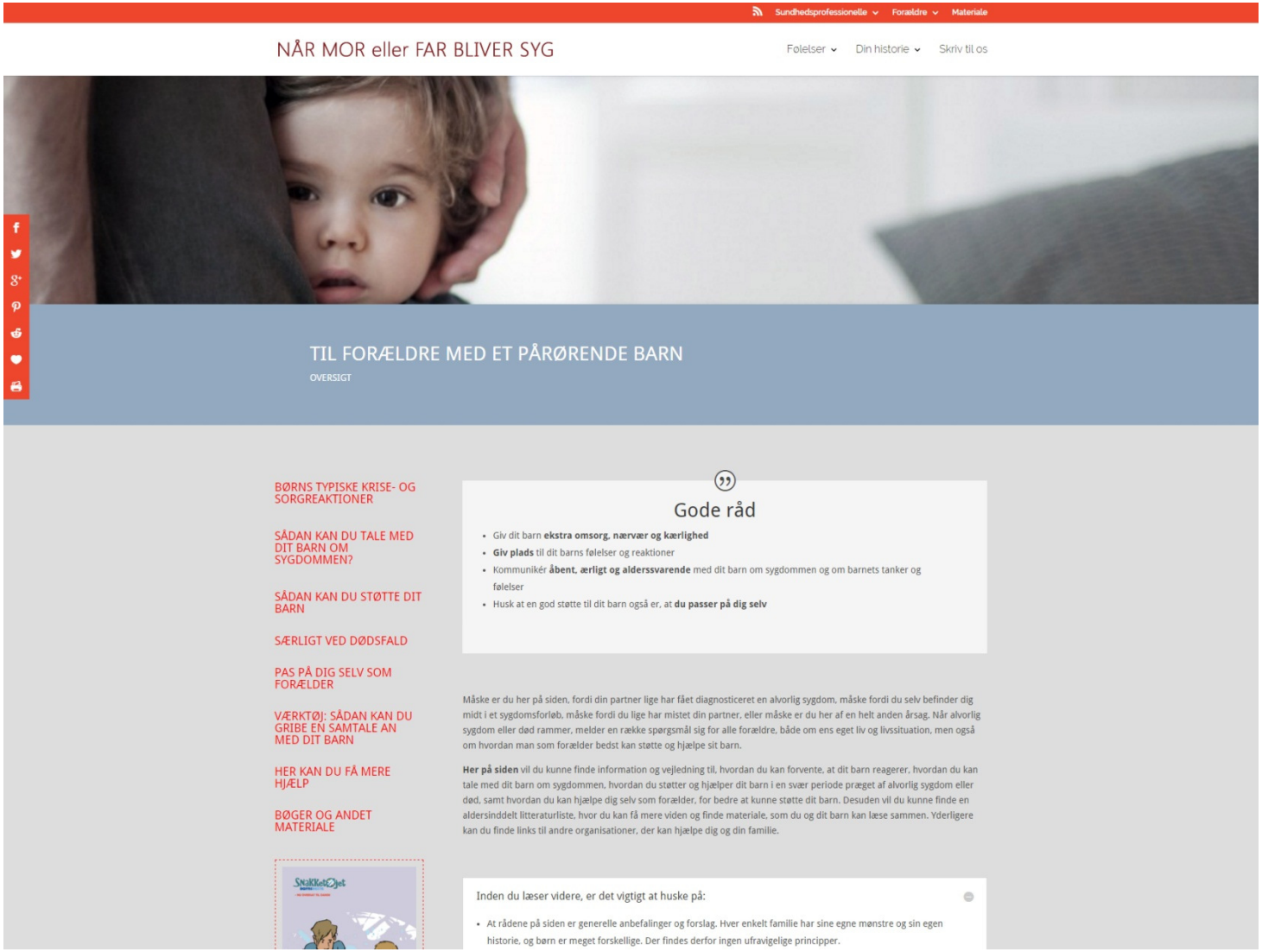
Sundhedsprofessionelle
Forældre
Materiale
NÅR MOR eller FAR BLIVER SYG
Følelser
Din historie
Skriv til os
TIL FORÆLDRE MED ET PÅRØRENDE BARN
OVERSIGT
BØRNS TYPISKE KRISE- OG SORGREAKTIONER
SÅDAN KAN DU TALE MED DIT BARN OM SYGDOMMEN?
SÅDAN KAN DU STØTTE DIT BARN
SÆRLIGT VED DØDSFALD
PAS PÅ DIG SELV SOM FORÆLDER
VÆRKTØJ: SÅDAN KAN DU GRIBE EN SAMTALE AN MED DIT BARN
HER KAN DU FÅ MERE HJÆLP
BØGER OG ANDET MATERIALE
Gode råd
Giv dit barn ekstra omsorg, nærvær og kærlighed
Giv plads til dit barns følelser og reaktioner
Kommunikér åbent, ærligt og alderssvarende med dit barn om sygdommen og om barnets tanker og følelser
Husk at en god støtte til dit barn også er, at du passer på dig selv
Måske er du her på siden, fordi din partner lige har fået diagnosticeret en alvorlig sygdom, måske fordi du selv befinder dig midt i et sygdomsforløb, måske fordi du lige har mistet din partner, eller måske er du her af en helt anden årsag. Når alvorlig sygdom eller død rammer, melder en række spørgsmål sig for alle forældre, både om ens eget liv og livssituation, men også om hvordan man som forælder bedst kan støtte og hjælpe sit barn.
Her på siden vil du kunne finde information og vejledning til, hvordan du kan forvente, at dit barn reagerer, hvordan du kan tale med dit barn om sygdommen, hvordan du støtter og hjælper dit barn i en svær periode præget af alvorlig sygdom eller død, samt hvordan du kan hjælpe dig selv som forælder, for bedre at kunne støtte dit barn. Desuden vil du kunne finde en aldersinddelt litteraturliste, hvor du kan få mere viden og finde materiale, som du og dit barn kan læse sammen. Yderligere kan du finde links til andre organisationer, der kan hjælpe dig og din familie.
Inden du læser videre, er det vigtigt at huske på:
At rådene på siden er generelle anbefalinger og forslag. Hver enkelt familie har sine egne mønstre og sin egen historie, og børn er meget forskellige. Der findes derfor ingen ufravigelige principper.

Krise-og traumeinformeret støtte til børn og unge på hospitalet

Ditte Bruun Eriksen
Cand.Psych.Aut.
Projektleder
Videnscenter for Patientstøtte

EGMONT Fonden

Formål med i dag

1) Projektet – hvad, hvorfor, hvordan?
2) Krise- og traumereaktioner hos børn og unge: Hvordan kommer de til udtryk? Hvordan bør de forstås?
3) Hvordan støtter man bedst?(Krise-og traumeinformeret praksis, anbefalinger).

- Film: Børnogkriserpåhospitalet.dk/Video/

Projektets formål

- At **nedbringe forekomsten af langvarige psykiske følgevirkninger** (PTSD, angst, depression) af traumatiske hændelser, der rammer børn og unge
- At **understøtte optimal mestring** i familien på et tidligt tidspunkt

Hvordan?

- **Kompetenceudvikling** af sundhedsprofessionelle; de, der først møder familierne
- **Identificere** børn og unge i risiko, **kendskab** til krise- og traumereaktioner, **viden** om hvordan man yder bedst mulig krisehjælp i akutfasen

Baggrund

- Egmont fonden: Omsorgsmåling viser, at et større antal børn ikke oplever, at der bliver taget hånd om deres behov for støtte på hospitalet

- I Danmark findes ikke systematiseret viden om, hvordan sundhedsprofessionelle kan medvirke til at forebygge følgevirkninger af traumatiske oplevelser

- Belastningsreaktioner kan have stor negativ betydning for børns udvikling og trivsel.

Omfang

- 21 afdelinger deltager i projektet (alle hospitaler i Region H, herunder alle akutmodtagelser og Intensivafdelinger på Herlev, Hvidovre og RH)
- Resultatmåling af familier, som modtager indsatsen
- Kompetencemåling af sundhedsprofessionelle
- Evaluering og analyser udføres i samarbejde med Rambøll

Faglig kvalificering

- Styregruppe (chefpsykologer på RH; Anders Korsgaard, og Svend Aage Madsen samt hospitalspræst Christian Busch.)
- Referencegruppe (Patientorganisationer, Dansk Sygeplejeråd, Metropol)
- Panel af sundhedsprofessionelle (særligt i udviklingsfasen)

Projektprodukter

1) En **handleplan** for krise-og traumeinformeret praksis på hospitaler

2) Et tre-dages **kursus** i krise-og traumeinformeret praksis

3) Tre **booklets** til forældre, børn (6-11), unge (12-18)

4) En **hjemmeside** til sundhedsprofessionelle
www.børnogkriserpåhospitalet.dk

5) Årlig konference for projektdeltagere.
(Sidste *år: Atle og Kari Dyregrov, Utøya)*

Akutte krise-og traumereaktioner

Kriser og traumer (ICD-10, DSM5)

Hvad er en krise:

•Grundlæggende forstyrrelse af normaltilstanden, 4-6 uger

H**vad er en traumatisk hændelse**

•Pludselig, uventet hændelse af stærkt truende karakter, medfører pludseligt, overvældende stressniveau

•(Uventet død, ulykker, pludselig sygdom, overgreb)

•**PTSD:** Reaktioner der ikke aftager efter ca. en måned. Kernesymptomer: Høj arousal, undgåelsesadfærd,flashbacks.

At være udsat for en traumatisk hændelse

- At opleve stærk trussel mod ens fysiske eller psykiske integritet
- Når illusionen om, at verden er tryg, brister
- Når vanlig mestring ikke slår til
- Når systemet overvældes, og sanseintegration mislykkes
- Kontroltab, tab af mening
- Jo mere uventet, des vanskeligere
- Modstandskraft: Tidligere erfaringer, socialt netværk, nære omsorgspersoner.

Tilknytning og stresshåndtering

Tilknytning og selvregulering

- Gennem den tidlige tilknytning til omsorgspersonen grundlægges barnets evne til at regulere følelser
- Den tidligt lærte strategi former stressrespons
- Ofte overføres tilknytningsstile fra en generation til den næste med mindre der sker ny læring
- Hvorvidt et barn er trygt eller utrygt tilknyttet påvirker, hvor nemt det er at hjælpe/støtte – og skabe kontakt og tillid

Akutte krisereaktioner

<u>Flere reaktionsformer (vekslen mellem):</u>

- at lade følelserne flyde frit
- at blive rationel
-Dissociation (fraspaltning af virkeligheden, selvbeskyttelse)

<u>Reaktioner er bestemt af:</u>

-tilknytningsmønster

- personalets forståelse/omsorg/afvisning/ stress

Typiske belastningsreaktioner

Fysiske

- Svimmelhed
- Ondt i maven
- Følelsesløshed
- Hjertebanken
- Kvalme
- Søvnproblemer
- Appetitløshed
- Hovedpine
- Diffuse smerter

Adfærdsmæssige

- Aggression
- Uro
- Hyperaktivitet
- Afvisende adfærd
- Overansvarlighed
- Social tilbagetrækning
- Separationsangst
- Regression
- Mareridt
- Undgåelsesadfærd

Emotionelle

- Angst
- Forvirring
- Vrede
- Voldsom gråd
- Skyld
- Skam
- Sorg

Kognitive

- Koncentrations-besvær
- Hukommelses-problemer
- Tankemylder
- Indlæringsvanske-ligheder
- Flashback
- Invaderende tanker
- Selvbebrejdelse
- Eksistentiel fortvivlelse

Risikofaktorer for børn og unge

- **Adskillelse** fra forældre under og efter hændelsen
- **Pludseligt tab** af forælder, søskende eller andre nærtstående
- **Stærke krisereaktioner** hos forældre
- Udsættelse for **skræmmende syn, lyde og stærk smerte**
- **Manglende social støtte** fra familie og venner, dårligt samspil i familie
- **Svagt socialt netværk** i f.eks. skolen
- **Tidligere** psykiatriske diagnoser, adfærdsmæssige eller emotionelle problemer, **tabsoplevelser og svigt**

Reaktioner vi ikke forstår

- Altid nemmest at hjælpe dem, der ligner én selv
- Kulturelle barrierer: Spørg frem for at fortolke
- Reaktioner som unikke forsøg på at tilpasse sig/beskytte sig, uanset hvor dysfunktionelle de kan virke
- Vigtigt at spørge: Hvad kan kalder denne reaktion på? Hvad er den et udtryk for?

Refleksionsøvelse (tal med sidemanden)

- Hvis du selv eller en af dine nærmeste (barn, søskende, forælder) blev udsat for alvorlig ulykke:

- Hvad ville du have brug for, i det øjeblik du kommer ind på hospitalet. Hvordan skal de sundhedsprofessionelle møde dig? Hvad skal de gøre/sige? (Ikke gøre/sige)

Psykisk førstehjælp

Hvad er krise- og traumeinformeret praksis på hospitalet?

Det er sundhedsprofessionelle, der arbejder ud fra:

1)Viden om krise- og traumereaktioner

2)Faste, fælles procedurer for håndteringen af akutte krisesituationer, der involverer børn og unge

3)Kompetencer til at stabilisere i akutte krisesituationer

4)Viden om, hvordan man støtter og vejleder en familie, som har været udsat for en alvorlig hændelse

En handleplan til
sundhedsprofessionelle
Krise- og traumeinformeret støtte til
BØRN & UNGE
PÅ HOSPITALET
Handleplanen indeholder tre booklets
Til dig, som har prøvet at blive rigtig forskrækket, ked af det og bange
6-11 år
Til dig, som har været udsat for noget voldsomt
12-18 år
Når du og dit barn har været udsat for noget alvorligt

Hvordan kan handleplanen bruges til at forbedre praksis med familier i akut krise?

Handleplanen indeholder fire elementer:

1) **Viden** om krise- og traumereaktioner

2) **Forberedelse**: Hvad gør vi allerede? Hvordan kan vi skabe faste procedurer

3) **Beredskab**: Hvordan stabiliserer man situationen omkring en familie, der er i akut krise (SOF)

4) **Opfølgning**: Hvordan rådgiver og vejleder man en familie i alvorlig krise (PRO)

Beredskab: SOF

- SOF – **S**tabilisering, **O**msorg, **F**amilie

- **S**tabilisering gennem nærvær, rummelighed, tydelig information/kommunikation
- **O**msorg i form af trøst, opfyldelse af basale behov og praktisk hjælp
- **F**amilieinddragelse, støtte til omsorgspersoner og deres måder at give barnet omsorg på

Opfølgning: PRO

- PRO – **P**sykoedukation, **R**ådgivning, **O**verblik

- **P**sykoedukation: Oplyse om forventelige krisereaktioner hos børn og voksne
- **R**ådgivning: Giv råd til, hvordan forældre kan støtte deres børn
- **O**verblik: Vurdér, om der er behov for yderligere tiltag – kontakte skole, kommune el. andet?

Booklets til børn, unge og forældre

6 sprog (dansk, engelsk, arabisk, farsi, somali, kurdisk)

- Findes også på børnogkriserpåhospitalet.dk

35 45 58 39 ditte.bruun.eriksen@regionh.dk Nyhedsbrev

BØRN OG KRISER PA HOSPITALET

KRISE- OG TRAUMEINFORMERET PRAKSIS

Om os | Om projektet | Information | Handleplan | Viden | Nyheder og blog

Langsigtede mål

→Handleplanen udbredes nationalt til afdelinger, der håndterer akutte kriser, der involverer børn og unge

→Nedbringelse af psykiske følgevirkninger af PTSD, angst, depression blandt børn og unge

→Familier med særlige behov identificeres og hjælpes videre

Når familier rammes af alvorlig krise…

- Vær til rådighed
- Hold så vidt muligt familien samlet
- Tal roligt og skab en omsorgsfuld stemning
- Giv let forståelig, tydelig information og gentag
- Forvent ingen bestemte reaktioner
- Giv plads til voldsomme følelser
- Vær i øjenhøjde
- Vurdér om let fysisk berøring kan berolige
- Vær ærlig og lov ikke mere, end du kan holde
- Træk vejret og vær tålmodig (både med dig selv og familien)
- Tilkald en *børne-/ungeansvarlig*, som er uddannet til at tale med familien
- Hvis der ikke er en børne-/ungeansvarlig til stede, tal med en kollega
- Husk du ikke kan fjerne smerten, men hjælpe med at bære den

Læs mere i handleplanen for krise- og traumeinformeret praksis eller på Børnogkriserpåhospitalet.dk

Egmont Fonden

Spørgsmål?